

Informacja o działalności Kolegium IPN

W 2022 r. Kolegium IPN kontynuowało swoją działalność w składzie: prof. dr hab. Jan Draus, prof. dr hab. Piotr Franaszek, ks. prof. dr hab. Józef Marecki, prof. dr hab. Andrzej Nowak, prof. dr hab. Wojciech Polak, dr hab. Mieczysław Ryba, Bronisław Wildstein, prof. dr hab. Tadeusz Wolsza i Krzysztof Wyszowski. Mieczysław Ryba został powołany na członka Kolegium IPN uchwałą Sejmu RP z 27 stycznia 2022 r. w związku z rezygnacją złożoną 21 grudnia 2021 r. przez Sławomira Cenckiewicza. Pracami Kolegium od 28 czerwca 2021 r. kieruje Tadeusz Wolsza ze swoimi zastępcami: Sławomirem Cenckiewiczem (do 21 grudnia 2021 r.), Piotrem Franaszkiem i Wojciechem Polakiem, wybranymi 5 lipca 2022 r. ponownie na kolejną kadencję zgodnie z regulaminem organizacyjnym Kolegium.

Kolegium odbyło 14 posiedzeń, w których – poza jego członkami – uczestniczyli: prezes IPN dr Karol Nawrocki, wiceprezesi IPN: dr hab. Karol Polejowski, dr Mateusz Szytma i dr hab. Krzysztof Szwagrzyk bądź delegowani przez prezesa przedstawiciele. Przekazywali oni informacje o bieżących sprawach związanych z działalnością Instytutu oraz odpowiadali na pytania i interpelacje, które wpłynęły do Kolegium lub zostały wniesione przez jego członków. Ponadto w posiedzeniach brali udział dyrektorzy i wicedyrektorzy poszczególnych pionów i biur Instytutu oraz pracownicy merytoryczni.

Podczas posiedzenia 18 stycznia Kolegium spotkało się z koordynatorami projektu edukacyjno-memoratywnego IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”: dr. hab. Sławomirem Kalbarczykiem (naczelnikiem Wydziału Historii Polski do 1945 r. Biura Badań Historycznych) i dr. Mateuszem Markiem (naczelnikiem Wydziału Projektów Edukacyjnych Biura Edukacji Narodowej). Ponadto omówiono zaproponowaną przez p.o. dyrektora Biura Badań Historycznych IPN dr. Sebastiana Pilarskiego korektę centralnych i oddziałowych projektów badawczych oraz projekt sprawozdania z działalności Kolegium IPN za rok 2021.

Na posiedzeniu 15 lutego dyrektor Paweł Mikołaj Rozdżestwieński przedłożył sprawozdanie z działań kierowanego przez siebie Oddziału IPN Wrocław, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prok. Andrzej Pozorski poinformował o podejmowanych przez prokuratorów pionu ścigania działaniach mających na celu stwierdzenie nieważności orzeczeń sądów wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a dyrektor Biura Lustracyjnego prok. Jarosław Skrok – o działalności pionu lustracyjnego IPN.

Podczas posiedzenia 16 marca prezes IPN dr Karol Nawrocki przedłożył projekt „Informacji o działalności Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu za rok 2021”, który został omówiony i zatwierdzony. Informacja została następnie przedstawiona przez prezesa IPN Sejmowi RP i Senatowi RP. Kolegium wysłuchało też informacji na temat funkcjonowania Oddziału IPN Lublin przedstawionych przez jego dyrektora dr. Roberta Derewendę. Ponadto wydało oświadczenie, że członkowie Kolegium popierają ideę uhonorowania prezydenta Ukrainy Wołodymyra Zełenskigo na arenie międzynarodowej.

26 kwietnia wysłuchano informacji na temat funkcjonowania Oddziału IPN Szczecin, przedstawionych przez jego dyrektora dr. Pawła Skubisza, oraz zapoznano się z planem wydawniczym IPN, który przedstawili p.o. dyrektora Biura Badań Historycznych dr Sebastian Pilarski oraz dyrektor Wydawnictwa IPN Karolina Imianowska.

Na kolejnym posiedzeniu, 17 maja, dyrektor dr hab. Dariusz Iwaneczko przedłożył informację na temat funkcjonowania kierowanego przez niego Oddziału IPN Rzeszów, a Adam Siwek, dyrektor Biura

Upamiętniania Walk i Męczeństwa, sprawozdanie z procesu dekomunizacji przestrzeni publicznej realizowanego we współpracy z samorządami.

Na posiedzeniu 21 czerwca wysłuchano sprawozdania wiceprezesa IPN dr. hab. Krzysztofa Szwarzyka z dotychczasowych prac pionu poszukiwań i identyfikacji IPN oraz planów na drugie półrocze 2022 r.

Sprawozdanie z działalności Instytutu za 2021 r., złożone zgodnie z art. 24a ustawy o IPN przez prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego, zostało przyjęte przez Kolegium 5 lipca. Wówczas też koordynator Centralnego Projektu Badawczego IPN „Transformacja ustrojowa PRL” dr hab. Daniel Wicenty zaprezentował koncepcję prac nad projektem.

Kolegium wyraziło protest przeciwko nagonce medialnej związanej z pojawieniem się w przestrzeni publicznej podręcznika *Historia i teraźniejszość 1945–1979* autorstwa prof. Wojciecha Roszkowskiego i wydało w tej sprawie oświadczenie 8 lipca.

Podczas posiedzenia 15 lipca prezes IPN przedstawił kandydaturę Marcina Marcza na stanowisko p.o. zastępcy dyrektora Oddziału IPN Wrocław.

Na posiedzeniu 30 sierpnia Kolegium wysłuchało sprawozdania dyrektora Biura Lustracyjnego prok. Jarosława Skroka na temat realizacji zadań wynikających z Ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz ich treści.

27 września omówiono współpracę IPN z zagranicznymi partnerami i polskimi instytucjami działającymi za granicą. Sprawozdanie przedstawili dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej Agnieszka Jędrzak oraz wiceprezes IPN dr hab. Karol Polejowski, który koordynuje i nadzoruje pracę Biura. Kolegium wysłuchało również sprawozdań z działalności delegatur IPN w Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie, Opolu oraz Radomiu, które przedstawili kierujący nimi naczelnicy.

Podczas posiedzenia 18 października zapoznano się z zaprezentowanymi przez dyrektora Biura Edukacji Narodowej Adama Hlebowicza informacjami o planowanych działaniach edukacyjnych związanych z ważnymi rocznicami przypadającymi w ostatnim kwartale 2022 r. i w 2023 r. oraz z oceną działalności oddziałowych biur edukacji narodowej.

Podczas posiedzenia 2 listopada prezes IPN przedstawił informacje na temat zmian struktury organizacyjnej, których celem miało być usprawnienie działalności IPN. Wówczas też Kolegium spotkało się z zaproponowanymi przez prezesa kandydatami na stanowiska kierownicze: dr. Kamilem Dworackim – na stanowisko dyrektora Oddziału IPN Wrocław, dr. Markiem Jedyakiem – na stanowisko dyrektora Oddziału IPN Białystok, Mateuszem Koteckim – na stanowisko dyrektora Biura Kadr, dr. Pawłem Skubiszem – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Kadr, Adamem Stefanem Lewandowskim – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Prezesa oraz Sebastianem Marciniakiem – na stanowisko zastępcy dyrektora Biura Administracyjno-Gospodarczego.

Na posiedzeniu 29 listopada wysłuchano sprawozdania o popularyzacji historii Polski z wykorzystaniem przez IPN najnowszych możliwości technologicznych, o których mówili dyrektor Biura Nowych Technologii Magdalena Hajduk oraz dyrektor Biura Informatyki Sebastian Górkiewicz.

14 grudnia zapoznano się natomiast ze sprawozdaniem przedstawionym przez dyrektora Łukasza Witka na temat zrealizowanych przez Biuro Przystanków Historia projektów edukacyjnych w kraju oraz za granicą, a także planów na 2023 r.

Kolegium podjęło w trakcie wszystkich posiedzeń łącznie osiem uchwał w sprawie zgłoszonych przez prezesa kandydatów na stanowiska kierownicze wymienione w statucie IPN w związku z realizacją art. 23 ust. 2 pkt 2 ustawy o IPN. Wypełniając obowiązki wynikające z art. 36 ust. 9 ustawy o IPN, wydało jedną opinię na wniosek prezesa IPN – odnośnie do odwołania od decyzji administracyjnej dyrektora oddziału IPN w sprawie nieudostępniania dokumentów. W związku z art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski Kolegium rozpatrzyło dwa odwołania od decyzji prezesa odmawiającej uznania grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Realizując zadania ustawowe związane z utrwalaniem pamięci o bohaterach narodowych i upowszechnianiem wiedzy o najnowszej historii Polski, IPN przyznaje nagrody, w których jury zasiada

przewodniczący Kolegium jako wiceprzewodniczący kapituły nagród „Kustosz Pamięci Narodowej” i „Świadek Historii”. Dlatego w roku sprawozdawczym osobiście uczestniczył on w spotkaniach tych gremiów bądź delegował upoważnioną przez siebie osobę. Ponadto profesorowie Draus, Polak i Wolsza brali udział w pracach komisji Konkursu im. Władysława Pobóg-Malinowskiego „Najlepszy Debiut Historyczny Roku”, w którym nagradzane są niepublikowane prace magisterskie i doktorskie poświęcone historii Polski i Polaków w XX w.

Należy dodać, że członkowie Kolegium uczestniczyli nie tylko w posiedzeniach, lecz także w uroczystościach i przedsięwzięciach organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut, związanych z jego ustawowymi celami oraz misją.

Profesor Draus wziął udział w spotkaniu wspomnieniowym poświęconym dr. Zbigniewowi Nawrockiemu (1959–2017), pierwszemu dyrektorowi Oddziału IPN Rzeszów i dyrektorowi Archiwum IPN, które odbyło się w Rzeszowie (30 czerwca). Reprezentował IPN w Ulanowie w 102. rocznicę Bitwy Warszawskiej podczas mszy św. w kościele parafialnym pw. św. Jana Chrzciciela i św. Barbary, składania kwiatów pod pomnikiem św. Jana Pawła II i odsłonięcia na budynku gminnym przy ul. Tadeusza Buli muralu *Armia Błękitna* autorstwa Michała Czerki i Michała Macha (15 sierpnia).

Profesor Franaszek wziął udział jako zastępca przewodniczącego Kolegium IPN w dyskusji „Polski Edison i inni wynalazcy” w ramach cyklu online „Jak Polacy tworzyli naukę” w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie wraz z dr. hab. Zbigniewem Tucholskim (Instytut Historii Nauki PAN), Beniaminem Czaplą (Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej), Beatą Stoczyńską (Ambasada RP w Indonezji) oraz Karoliną Wandą Olszowską (prowadząca) (23 stycznia). Wygłosił wykład zorganizowany przez Oddział IPN Wrocław dla nauczycieli w związku z projektem „Giganci nauki” (27 kwietnia). Uczestniczył w Krakowie w otwarciu wystawy IPN *Armia Krajowa* podczas obchodów 80. rocznicy przekształcenia ZWZ w Armię Krajową (14 lutego).

Książki prof. dr hab. Józef Marecki wziął udział w następujących wydarzeniach: panelu dyskusyjnym „Problemy związane z obsadą kadrową Urzędu ds. Wyznań 1950–1990” wraz z dr. hab. Rafałem Łatką (BBH), dr. Bartłomiejem Noszczakiem (OBBH Warszawa) oraz ks. dr. hab. Dominikiem Zamiatałą (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej „Urząd ds. Wyznań: kadry” w Wólce Magierowej (5–7 września) oraz w zorganizowanym przez Oddział IPN Rzeszów „Edukacyjnym Rajdzie Motocyklowym – odcinku specjalnym 80. rocznica powstania AK” (13–14 sierpnia), podczas którego wygłosił prelekcję *Życie religijne żołnierzy polskiego zbrojnego podziemia w czasie II wojny światowej*. Jest autorem publikacji *Misterium iniquitatis. Osoby duchowne i zakonne obrządku łacińskiego zamordowane przez ukraińskich nacjonalistów w latach 1939–1945* (IPN oraz Wydawnictwo UNUM, Kraków 2020, druk 2022). „W Sieci Historii” ukazała się 19 grudnia rozmowa dr. hab. Rafała Łatki z ks. prof. Józefem Mareckim na temat książki, w której autor mówił o doświadczeniu przez Polaków fizycznej eksterminacji, o niszczeniu dóbr polskiej kultury, nauki i myśli technicznej. Wśród ofiar byli duchowni różnych wyznań, w tym także duchowni i osoby zakonne Kościoła katolickiego obrządku łacińskiego. Uczestniczył w obchodach upamiętniających 78. rocznicę wyzwolenia Ankony na Polskim Cmentarzu Wojennym w Loreto, we mszy św. w intencji żołnierzy 2. Korpusu Polskiego oraz odsłonięciu pomnika upamiętniającego karpaczyków w Ankonie (17–19 lipca). W uroczystościach uczestniczyli przedstawiciele polskiej delegacji (m.in. ambasador RP we Włoszech, córka gen. Andersa – Anna Maria Anders, szef Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk i zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski) oraz władze miasta Ankona. W tych samych dniach wziął udział w obchodach 78. rocznicy wyzwolenia Ankony oraz 225. rocznicy powstania *Mazurka Dąbrowskiego*. Organizatorami uroczystości były: Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, Ambasada RP w Rzymie oraz Konsulat Generalny RP w Mediolanie.

Profesor Andrzej Nowak uczestniczył w dyskusji wokół publikacji *...aby każdy okruch historii został uratowany! Archiwum Pełne Pamięci* z dr. hab. Waldemarem Chorążyczewskim, Krystyną Lenkowską (darczyńcą, archiwum osobiste Franciszka Wilka), Edwardem Müllerem (darczyńcą i bohaterem publikacji, archiwum osobiste Edwarda Müllera), Teresą Gallewicz-Dołową (Archiwum IPN, koordynatorem projektu APP) i prowadzącym Adamem Hlebowiczem (dyrektorem BEN) podczas uroczystej

inauguracji nowej odsłony projektu „Archiwum Pełne Pamięci” na PGE Narodowym w Warszawie (23 maja). W Miosroszowie reprezentował IPN podczas pożegnania Elżbiety Morawiec, publicystki, tłumaczki, związanej m.in. z Narodowym Starym Teatrem w Krakowie, działaczki NSZZ „Solidarność” w latach 1980–1981, animatorki kultury niezależnej, organizatorki niezależnych spektakli teatralnych, publicystki pism drugoobiegowych, rozpracowywanej przez SB, która zmarła 10 listopada. Przekazał bratu Zmarłej, Krzysztofowi, Krzyż Wolności i Solidarności przyznany przez prezydenta RP oraz Medal Zasłużony Kulturze Gloria Artis przyznany przez prof. Piotra Glińskiego, wicepremiera oraz szefa resortu kultury i dziedzictwa narodowego (18 listopada).

Profesorowie Nowak i Wolsza wzięli udział w międzynarodowej konferencji naukowej „Jedynie prawda jest ciekawa». Dziedzictwo Józefa Mackiewicza w 120. rocznicę urodzin” w Sejmie RP w Warszawie (31 marca – 1 kwietnia). Profesor Nowak wygłosił wykład *Antykomunizm Józefa Mackiewicza – odpowiedź na klęskę cywilizacji*, poprowadził sesję z udziałem prof. Tadeusza Wolszy, dr hab. Danuty Jastrzębskiej-Golonki (BBH), dr. hab. Tomasza Balbusa (Oddział IPN Wrocław) i dr hab. Małgorzaty Misiak (BBH) oraz wziął udział w dyskusji z Anną Buchmann (dyrektorem Muzeum Polskiego w Rapperswilu), prof. dr. hab. Włodzimierzem Boleckim (IBL PAN), dr. hab. Sławomirem Cenckiewiczem (IPN, WBH) i prof. dr. hab. Włodzimierzem Suleją (BBH). Profesor Wolsza wygłosił natomiast wykład *Józef Mackiewicz i jego świadectwa dotyczące zbrodni katyńskiej* oraz poprowadził sesję z udziałem prof. dr. hab. Rafała Habielskiego (UW), prof. dr. hab. Macieja Urbanowskiego (UJ), prof. dr. hab. Adama Fitasa (KUL) i prof. dr. hab. Mirosława A. Supruniuka (UMK).

Profesor Wolsza o Józefie Mackiewiczu wspominał na uroczystej inauguracji Centrum Edukacyjnego IPN „Przystanek Historia” w Malborku (7 czerwca) podczas wykładu *Józef Mackiewicz wobec zbrodni katyńskiej* oraz na międzynarodowej konferencji naukowej „Józef Mackiewicz – odczytania współczesne. W 120. rocznicę urodzin” we Wrocławiu (17 listopada) w wykładzie *Józef Mackiewicz i jego świadectwa dotyczące zbrodni katyńskiej. Wątek emigracyjny*. Prowadził także panele: „Imperialne resentymenty Józefa Mackiewicza” z udziałem prof. dr. hab. Krzysztofa Kawalca, „Józefa Mackiewicza marzenie o wojnie” z udziałem prof. dr. hab. Waława Lewandowskiego, „Józef Mackiewicz – antyśudczyk?” z udziałem prof. dr. hab. Włodzimierza Sulei oraz „Wojskowe realia w zmaganiach polsko-bolszewickich 1919–1920 roku w twórczości Józefa Mackiewicza (na podstawie powieści *Lewa wolna*)” z udziałem dr. Pawła Mikołaja Rozdżestwieńskiego. Wielokrotnie wypowiadał się w audycjach Polskiego Radia PR1 i PR 2 (marzec, kwiecień). Uczestniczył w konferencji w związku z wydaniem przez IPN i MEiN albumem Grzegorza Miki i Patryka Pleskota *Szucha 25. Pierwsze ministerstwo wolnej Polski* w Warszawie (26 września), w dyskusji wokół książki Mariana Karczewskiego *Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939–1945* w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie (11 stycznia), w uroczystym otwarciu wystawy *Ramię krzep – Ojczyźnie służ* w Muzeum im. K. Pułaskiego w Warce z okazji 135. rocznicy powstania Sokolstwa Polskiego w Ameryce (16 września), w VII edycji Turnieju Debat Historycznych IPN skierowanego do uczniów szkół ponadpodstawowych w Sejmie RP w Warszawie (14 czerwca), w uroczystości wręczenia nagrody Kustosz Pamięci Narodowej na Zamku Królewskim w Warszawie (2 czerwca) oraz w uhonorowaniu Krzyżami Wolności i Solidarności na Zjeździe Kobiet Aresztowanych w okresie stanu wojennego w Warszawie, odczytując list marszałek Sejmu RP Elżbiety Witek (4 czerwca).

Profesor Wolsza jako przewodniczący Kolegium IPN i reprezentant marszałek Sejmu RP Elżbiety Witek wziął udział wraz z Krzysztofem Wyszowskim w uroczystościach pogrzebowych obrońców Westerplatte, podczas których dowódca mjr Henryk Sucharski oraz dziewięciu obrońców Westerplatte – plut. Adolf Petzelt, kpr. Bronisław Perucki, kpr. Jan Gębura, st. strz. Władysław Okrasa (Okraszewski), legionista Józef Kita, st. legionista Zygmunt Zięba, st. legionista Ignacy Zatorski oraz dwóch niezidentyfikowanych żołnierzy – spoczęło na nowym Cmentarzu Żołnierzy Wojska Polskiego na Westerplatte w Gdańsku (4 listopada); uczestniczył w dyskusji wokół albumu Jerzego Kirszaka, Bogusława Polaka i Michała Polaka *General broni Władysław Anders 1892–1970. Czyny i pamięć* w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie (20 września), w uroczystej inauguracji projektu IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” w Zamku Królewskim w Warszawie (18 marca) oraz w gali wręczenia nagrody

Instytutu Pamięci Narodowej „Świadek Historii” osobom i organizacjom spoza Polski w Łazienkach Królewskich w Warszawie (25 października).

Krzysztof Wyszkowski uczestniczył w debacie naukowej „Pogrom Żydów w Kielcach 4 lipca 1946 r. Między portretem społecznym a dynamiką zajęć” w kieleckim Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia” (30 czerwca), w rozmowie o książce *Ocalona z Auschwitz. Pójdę za Tobą na koniec świata* Niny Majewskiej-Brown w Centralnym Przystanku Historia im. Janusza Kurtyki w Warszawie (4 października) oraz w widowisku muzycznym *Kryptonim „Jodła”* w Teatrze Polskim w Warszawie, przygotowanym przez IPN oraz Telewizję Polską w 41. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia). Prezes IPN dr Karol Nawrocki powołał go do Rady Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL (14 grudnia). Krzysztof Wyszkowski reprezentował IPN podczas uroczystości pogrzebowych Doroty Świtoń, żony działacza opozycyjnego Kazimierza Świtonia, uczestnika ROPCiO, założyciela pierwszego w PRL komitetu WZZ, działacza śląsko-dąbrowskiej NSZZ „Solidarność” w Katowicach (3 lutego); złożył kwiaty m.in z Prezesem Rady Ministrów Mateuszem Morawieckim oraz Antonim Macierewiczem w 3. rocznicę śmierci Jana Olszewskiego na jego grobie na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (7 lutego) oraz wraz z zastępcą prezesa IPN dr. hab. Karolem Polejowskim uczestniczył w uroczystym odsłonięciu pomnika premiera Jana Olszewskiego przed Kancelarią Prezesa Rady Ministrów w Warszawie (21 grudnia). Ponadto wziął udział w obchodach 42. rocznicy Sierpnia '80 i powstania NSZZ „Solidarność” w Sali BHP w Gdańsku (31 sierpnia) oraz w benefisie opozycjonisty Tadeusza Szczudłowskiego zorganizowanym przez Oddział IPN Gdańsk w związku z jego 90. urodzinami (22 grudnia).

Profesor Polak w 40. rocznicę powołania Wojskowych Obozów Internowania wziął udział w konferencji naukowej zorganizowanej w Bydgoszczy przez Oddział IPN Gdańsk oraz Centrum Badania Historii „Solidarności” i Oporu Społecznego w PRL UMK w Toruniu, podczas której wygłosił wykład *Represje wobec internowanych w Wojskowym Obozie Internowania w Czarnem* oraz był moderatorem panelu „Wokół genezy wojskowych obozów internowania” (3 listopada). Uczestniczył w dyskusji „Odsłony stanu wojennego” w Gdańsku (9 grudnia) wraz z dr hab. Sylwią Galij-Skarbińską oraz Piotrem Abryszeńskim i w otwarciu wystawy plenerowej *Armia Krajowa* w Toruniu (27 października); ponadto wziął udział w uroczystościach: poświęcenia grobu weterana Powstania Styczniowego Franciszka Klonowskiego w Nowym Mieście Lubawskim (21 stycznia), nadania dworcowi Bydgoszcz Główna imienia Mariana Rejewskiego (2 lutego) oraz odsłonięcia tablicy pamiątkowej poświęconej Marianowi Rejewskiemu w Delegaturze IPN w Bydgoszczy (11 lutego). Reprezentował Kolegium IPN podczas uroczystości i sympozjum „Godni Synowie Ojczyzny” z okazji V Narodowego Dnia Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką w Toruniu (26 marca); podczas uroczystości w Inowrocławiu upamiętniającej Piotra Bartoszcze, jednego z przywódców NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” w 38. rocznicę jego tragicznej śmierci (7 lutego); podczas wydarzenia upamiętniającego wybitnego żołnierza AK rtm. Witolda Pileckiego podczas X Toruńskiego Marszu Pułkownika Pileckiego (28 maja), którego organizatorem była Fundacja „Polska Tożsamość” oraz Kolegium IPN, a także podczas składania kwiatów z zastępcą dyrektora Oddziału IPN Gdańsk prof. Mirosławem Golonem pod tablicą Solidarności na Rynku Staromiejskim w Toruniu (13 grudnia). Wspólnie z zastępcą dyrektora Oddziału IPN Gdańsk prof. Mirosławem Golonem oraz naczelnikiem Delegatury IPN w Bydgoszczy Edytą Cisewską uczestniczył w obchodach upamiętniających wybuch Powstania Wielkopolskiego w Narodowym Dniu Zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego (27 grudnia).

Profesor Ryba wziął udział w zorganizowanej przez IPN i Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II konferencji naukowej „Prymas Wyszyński a Lublin i diecezja lubelska” w Lublinie (14 września), podczas której wystąpił z wykładem *Prymas Wyszyński wobec dziedzictwa narodu polskiego*. Wygłosił wykład *Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów* na konferencji naukowej „Ksiądz Franciszek Blachnicki. Naukowiec – wizjoner – praktyk” w Lublinie (10–11 października), której organizatorami były Oddział IPN Lublin oraz KUL. Podczas otwarcia w Lublinie wystawy IPN *Szlaki nadziei. Odyseja wolności. Losy Polaków w czasie II wojny światowej* wygłosił słowo wprowadzające do jej treści (18 maja).

Bronisław Wildstein wziął udział w wernisażu wystawy *Patrioci. Żołnierze. Żydzi* na pl. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie (17 października).

W gronie członków Kolegium zasiadają znani i cenieni badacze historii zarówno Polski, jak i powszechnej, zaangażowani uczestnicy wydarzeń historycznych, działacze opozycji antykomunistycznej, publicyści oraz wykładowcy akademicy, dlatego też jako eksperci często zabierają głos publicznie. Uczestniczą w konferencjach naukowych organizowanych przez uczelnie wyższe, stowarzyszenia i fundacje – nie tylko w Polsce, lecz także poza jej granicami, biorą udział w dyskusjach na temat książek dotyczących interesującej ich problematyki, odkrywają kulisy ważnych wydarzeń historycznych podczas obchodzonych rocznic, komentują najważniejsze wydarzenia polityczne, społeczne i historyczne, a także są autorami lub współautorami uznanych publikacji.

Profesor Wojciech Polak wziął udział w konferencji naukowej „50 lat Kościoła koszalińsko-kołobrzесьkiego” w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie (14 maja), podczas której wygłosił wykład „*Najweselszy barak obozu socjalistycznego*”. *Polska w okresie rządów Władysława Gomułki i Edwarda Gierka*. Podczas uroczystości upamiętniających 40. rocznicę powstania Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Bydgoszczy (27 października) wystąpił z wykładem, w którym przypomniał, że Kościół wielokrotnie odgrywał kluczową rolę w dziejach narodu polskiego, a działania Prymasowskiego Komitetu skupiały się nie tylko na pomocy materialnej – odbywały się w jego lokalu również spotkania „Solidarności” podziemnej, podczas których można było bezpiecznie rozmawiać. Na sympozjum naukowym „Męczeństwo mieszkańców Pomorza XX wieku” zorganizowanym przez Centrum Edukacji Młodzieży im. ks. Jerzego Popiełuszki w Górsku wraz z dr hab. Sylwią Galij-Skarbińską przybliżył historię internowanych kobiet z Torunia i okolic podczas stanu wojennego (1981–1982) oraz opowiadał o warunkach, w których były przetrzymywane i więzione (25 maja). Profesor Polak, Krzysztof Kolczyński, Jerzy Skarbiński oraz dr hab. Sylwia Galij-Skarbińska uczestniczyli w Kętrzynie w promocji książki Krzysztofa Kolczyńskiego „*Larwa*”. *Pismo Federacji Młodzieży Walczącej Warmii i Mazur* (18 czerwca). Ponadto profesor wziął udział wraz z ks. kan. Tadeuszem Magasem, Beatą Kempą, Józefem Mozolewskim oraz Adrianem Stankowskim (moderatorem) w dyskusji „Romuald Traugutt jest przykładem Polaka, który zdawał sobie sprawę z tego, że kto chce wiele uczynić dla swej ojczyzny, nie może zasłaniać sobą Pana Boga, ale musi z panem Bogiem współdziałać” na I Kongresie bł. ks. Jerzego Popiełuszki na Jasnej Górze (16–17 września). Prezentował książkę *Zbrodnia i grabież. Jak Niemcy tuszują prawdę o sobie* (Kraków 2019), której jest – z Sylwią Galij-Skarbińską – współautorem. Profesor wielokrotnie wypowiadał się o historycznej walce Żołnierzy Wyklętych w związku z Narodowym Dniem Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, a także o ich upamiętnianiu; o ludobójstwie wołyńskim i o potrzebie pamiętania przy jednoczesnym odrzuceniu nienawiści; o działalności Komitetu Obrony Robotników; o pakcie Ribbentrop–Mołotow, w którego wyniku Hitler i Stalin w 1939 r. podzielili II Rzeczpospolitą między Związek Sowiecki i III Rzeszę Niemiecką. Zabierał głos w związku z Narodowym Dniem Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką i Dniem Pamięci Ofiar Niemieckich Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych, podkreślając, że obowiązkiem Polaków jest pamięć o tym, co niesie ze sobą pogarda dla człowieka; w rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego przybliżał słuchaczom audycji radiowych i programów telewizyjnych postać rtm. Witolda Pileckiego, żołnierza AK, więźnia i organizatora ruchu oporu w KL Auschwitz; przypominał wybór Karola Wojtyły na papieża oraz postać Jana Olszewskiego, prezesa Rady Ministrów w latach 1991–1992, w 3. rocznicę jego śmierci. Zwracał uwagę na to, że Polska nigdy nie zrzekła się reparacji, dlatego powoływanie się na dokument z 1953 r. jest bezpodstawne; że uregulowanie sprawy reparacji przyczyniłoby się do oczyszczenia relacji polsko-niemieckich. Mówił o polityce Niemiec wobec Polski w przeszłości i obecnie; o refleksjach, jakie powinny nam towarzyszyć w związku z 52. rocznicą wydarzeń 17 grudnia 1970 r. na Wybrzeżu oraz 41. rocznicą wprowadzenia stanu wojennego; o konieczności pozbawienia Wojciecha Jaruzelskiego stopnia generała. Przekonywał, że Polacy powinni być dumni ze swojej historii, a miłość do ojczyzny ugruntuje ich poczucie wspólnotowości. Profesor w swoich wypowiedziach zwracał także uwagę na to, że dzisiejsza wojna na Ukrainie jest skutkiem zaszłości

sprzedziesięcioleci, że Ukraina jest już państwem nowoczesnym, którego obywatele mają świadomość narodową i chcą być częścią Zachodu, a nie „ruskiego miru”; opowiadał o rosyjskiej prowincji; napominał, by pamiętać o rocznicy najazdu wojsk rosyjskich na Gruzję 7 sierpnia 2008 r., który został niesłusznie zapomniany w obliczu wojny za wschodnią granicą Polski. Ponadto w związku z dekomunizacją przestrzeni publicznej podkreślał, że armia sowiecka nie zasługuje na żadne upamiętnienie. Zniszczenie cmentarza AK w Surkontach, pomnika na zbiorowym grobie żołnierzy AK w Stryjówce na Grodzieńszczyźnie oraz cmentarza w Mikuliszkach na Białorusi uważa za zemstę Aleksandra Łukaszenki w iście sowieckim stylu za sankcje.

Profesor Polak wraz z prof. Nowakiem wzięli udział w jubileuszowym spotkaniu „Słowo i obraz” zorganizowanym przez Wydawnictwo Biały Kruk w Kalwarii Zebrzydowskiej (2 lipca), podczas którego wygłosili wykłady: prof. Polak *Podziemna twórczość w słowie i obrazie* oraz *Nikczemność i honor* i inne, a prof. Nowak *Dlaczego historia jest nauczycielką życia* oraz *Polska i Rosja* i inne. Na konferencji naukowej „Budowanie tożsamości narodowej poprzez politykę historyczną” w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Działdowie (10 października) prof. Polak wygłosił wykład *Czym jest i czemu powinna służyć polityka historyczna*, a prof. Nowak *Tradycje polskiej wolności i ich współczesne znaczenie*. Profesor Nowak wzięł udział w spotkaniu na temat swojej książki *Polska i Rosja. Sąsiedztwo wolności i despotyzmu X–XXI w.* w budynku Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Krakowie (23 kwietnia), gdzie razem z nim nad przeszłością i przyszłością Polski, Rosji i Ukrainy zastanawiali się prof. Wojciech Roszkowski, prof. Wojciech Polak oraz wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska.

Profesor Nowak uczestniczył w 3. edycji konferencji „Zderzenie kulturowe w UE” Fundacji New Direction w Warszawie (26–27 listopada), podczas której rozmawiano na temat przyszłości Polski w UE. Wraz z dr. hab. Henrykiem Głębockim, Piotrem Doerrem i Janem Pospieszalskim wzięł udział w dyskusji „Putin katechonem? To gwałt na polskiej kulturze!” w Warszawie (29 listopada). Wygłosił wykład dla ambasadorów akredytowanych w RP w ramach Klubu Dyplomaty (27 czerwca), w którym przedstawił zasadnicze różnice polityczno-ustrojowe Polski i Rosji oraz historyczną sytuację Ukrainy. Wystąpił z wykładami: *Dzisiejsza sytuacja Ukrainy powtarza scenariusz I i II rozbioru Polski* w ramach cyklu „Kolokwia Warszawsko-Wileńskie” w Wilnie (29 czerwca), *Rosja i Europa. Polska. Czyli historia się nie skończyła* w Ambasadzie RP w Paryżu (10 lipca), *Kozacy, czyli wojenny lud w Rzeczypospolitej* – zapowiedź tomu szóstego *Dziejów Polski* w ramach VIII Dnia Patrioty w Krakowie (3 grudnia), *Rosja, Europa, Polska* w Klubie Ronina (22 grudnia).

Profesor Nowak jako wybitny historyk i sowietolog kontynuował udział w cyklu audycji „Historia Żywa” w Programie 1 Polskiego Radia. Propagują one wiedzę o przeszłości, a ich tematy są tak różnorodne, jak cała polska historia – od narodzin państwowości aż po czasy współczesne. Tematem audycji w roku sprawozdawczym były wielowiekowe relacje Polski z Rosją i ZSRS, które mają znaczenie dla zrozumienia współczesnych działań Kremla w kontekście agresji Rosji na Ukrainę. Prowadzi też cykliczne wykłady w Warszawie w ramach organizowanego przez Stowarzyszenie Solidarni 2010 cyklu „Nasze miejsce w historii”: *Polska i Zachód / Europa. Kultura i geopolityka, Polska, Europa Środkowo-Wschodnia, Wschodnia i Rosja, Skąd się wzięły dwie Polski?, Potop – czyli przetrwanie*.

W roku sprawozdawczym ukazała się książka prof. Nowaka *Wojna i dziedzictwo. Historia najnowsza*; opublikował też wiele artykułów w prasie codziennej, periodykach i na portalach internetowych, m.in. w związku z rocznicą Bitwy Warszawskiej, o przyczynach zamachu na papieża Jana Pawła II, o wartościach chrześcijańskich i konserwatywnych, o istocie niepodległości i wpływie historii na teraźniejszość.

Profesor Piotr Franaszek wygłosił podczas sympozjum naukowego „Ignacy Łukasiewicz – życie i działalność” w Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce (7 marca) referat *Ignacy Łukasiewicz jako przemysłowiec naftowy*. W „Do Rzeczy” ukazał się wywiad z profesorem o dziejach gospodarczych Galicji, a w miesięczniku „Mówią Wieki” przybliżył postać mniej znanego pioniera wydobywania galicyjskiej ropy – Stanisława Szczepanowskiego.

Książd prof. Józef Marecki uczestniczył wraz z ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim i dr. Leonem Popkiem (BUWiM IPN) w Szczecinie w promocji książki *Niedokończone Msze wołyńskie*

połączonej z konferencją oraz spotkaniem ze świadkami historii (22 czerwca); w międzynarodowej konferencji naukowej „Życie i działalność kardynała Adama Stefana Sapiehy na tle epoki” w Krakowie–Krasicy (8–10 września), podczas której wygłosił wykład *Kardynał Adam Stefan Sapieha na tle epoki*; w konferencji „Jedność w wielości – archiwistyka jako dziedzina interdyscyplinarna” w Krakowie (9 czerwca) z wykładem *Archiwista zakonny wobec wyzwań w jego miejscu pracy*; w ogólnopolskiej konferencji naukowej z okazji 100. rocznicy powstania Polskiej Prowincji Bonifratrów „Czas to miłość... Stulecie bonifraterskiego szpitalnictwa w Polsce” w Krakowie (25 marca) z referatem *Bonifratrzy na ziemiach polskich po II wojnie światowej w świetle polityki władz komunistycznych wobec wspólnot zakonnych*; w konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut De Republica i Instytut Historii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego „Jezuici: nauka i nauczanie, sztuka, kultura, duchowość” w Pułtuskach (6–8 lipca), gdzie wystąpił z referatem *Krakowscy jezuici w okresie PRL*. Z okazji beatyfikacji prymasa Stefana Wyszyńskiego i 100. rocznicy urodzin św. Jana Pawła II wygłosił referat *Niepodzieleni – kard. Stefan Wyszyński i kard. Karol Wojtyła wobec bezpieczeństwa* na ogólnopolskiej konferencji w Zakliczynie-Lusławicach (18 października), której organizatorami byli: Uniwersytet Nauczania Społecznego Jana Pawła II w Tarnowie, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie – Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie, Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie; referat *Ojciec Maksymilian Maria Kolbe O.F.M. Conv. (1894–1941)* wygłosił podczas zorganizowanej przez Konsulat RP w Segedynie, Archiwum Wojewódzkie w Segedynie oraz diecezję Szeged-Csanád międzynarodowej konferencji „Mit üzennek hőseink?” („Co przekazują nam nasi bohaterowie?”) w Segedynie (Węgry) (17 listopada). Ksiądz prof. Marecki wystąpił z wykładami: *Straty polskich Kościołów i związków wyznaniowych w latach II wojny światowej* podczas spotkań pedagogów w Krośnie (20 stycznia) i Jaśle (26 lutego), *Ojcowie Niepodległej* oraz *Odbudowa Państwa Polskiego po 1918 roku* na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Mogilanach (17 grudnia), *Kościół katolicki w Polsce w latach 1944–1990* podczas Międzynarodowego Seminarium Naukowego Badaczy Dziejów Kościołów w Europie Środkowej w Preszowie (Słowacja) (16 maja). Wziął także udział w uroczystości Dnia Żołnierzy Niezłomnych w Powiecie Legnickim w Raczkowej (27 lutego), podczas której wygłosił referat *Powstanie i działalność Armii Krajowej. Walka o niepodległość Polski po zakończeniu II wojny światowej*.

Profesor Tadeusz Wolsza wielokrotnie podnosił kwestię zbrodni katyńskiej zarówno w audycjach radiowych, jak i artykułach prasowych, zwracając uwagę na daleko idące podobieństwa tego mordu do współczesnych zbrodni rosyjskich na Ukrainie. W kontekście znaczenia kanału żeglugowego na Mierzei Wiślanej wspominał, że Polska wyszła zwycięsko z wojny, ale przegrała pokój, który został ukształtowany przez wielkie mocarstwa w Europie Środkowo-Wschodniej, ZSRS otrzymał bowiem mandat do układania korzystnych dla siebie relacji. Artykuł profesora *Czytelnicy mają głos. Pierwsze komentarze na łamach „Nowego Kuriera Warszawskiego” i „Gońca Krakowskiego” po nagłośnieniu przez Niemców odkrycia grobów w Katyniu (kwiecień–czerwiec 1943 roku)* opublikowany został w dedykowanej prof. Wiesławowi Wysockiemu w 70. rocznicę urodzin księdze jubileuszowej *Majestati Rei Publicae Poloniae reddere proprium decus. Majestatowi Rzeczypospolitej Polskiej przywrócić własną chwałę* (red. Waldemar Gliński, Warszawa 2022). Na antenie Programu II PR profesor wspominał zmarłego 12 grudnia prof. Zbigniewa Wawra jako najlepszego w Polsce specjalistę badającego historię Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, pasjonata i popularyzatora historii wojskowości.

Profesor Jan Draus poprowadził seminarium „Polskie drogi do Niepodległości” w ramach organizowanego przez Fundację Misji Obywatelskiej projektu „Historia oczami Podkarpacia” w Zarzeczu (8 listopada). Wziął też udział w dyskusjach XXXI Forum Ekonomicznego w Karpaczu (6–8 września): „Tożsamość Europy Środkowej. Atrybuty i symbole” z udziałem Marka Kuchcińskiego, Pavola Mačali, Markijana Malskiego, Franja Topicia, Emanuelisa Zingerisa i Marka Pęka (moderatora) oraz „Polityka pamięci w dyskursie międzynarodowym” z udziałem Juraja Buzalki, Małgorzaty Gosiewskiej, Karola Nawrockiego, Jakowa Szechtera, Emanuelisa Zingerisa, której profesor był moderatorem.

Bronisław Wildstein brał udział w dyskusjach podczas XXXI Forum Ekonomicznego w Karpaczu (6–8 września): „W cieniu imperializmu. Polska między Wschodem a Zachodem” z Dariuszem Jawor-

skim, „Realizm i wartości w polityce” z Jarosławem Kaczyńskim, Ryszardem Legutką, Zdzisławem Krasnodębskim (moderatorem) oraz „Czy polski konserwatyzm może dać coś Europie?” ze Zdzisławem Krasnodębskim, Grzegorzem Górnym oraz Marcinem Pasierbskim (moderatorem). Uczestniczył w konferencji zorganizowanej przez Radio Poznań „Polska – pomiędzy starym zagrożeniem a nową szansą” w Będlewie (12 maja); w debacie „Wolność a wspólnota. Przypadek Polski”, w której dyskutował z prof. Andrzejem Szachajem (UMK), Arturem Mamcarzem-Plisieckim (prowadzącym) w ramach LXIV Tygodnia Filozoficznego „Filozoficzne spory o ludzką wolność” w Lublinie (17 maja); w dyskusji „Wolność religijna w debacie publicznej” z Pawłem Lisickim, Goranem Andrijanicem, Wojciechem Biedroniem, Grzegorzem Górnym i Jackiem Karnowskim podczas międzynarodowej konferencji o ograniczaniu i naruszaniu wolności religijnej w Warszawie (2–3 września), zorganizowanej przez Centrum Badań Polityki Europejskiej Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości. Podczas debaty „Dlaczego Polska jest wartością” w Trybunale Konstytucyjnym w Warszawie (6 czerwca) głos – oprócz red. Wildsteina – zabrali: Henryk Broder, Jacek Karnowski, Samuel Pereira i Tomasz Sakiewicz. Redaktor wygłosił prelekcję *Dlaczego człowiek nie może być aniołem. Uwagi do sentencji Pascala: Człowiek nie jest ani aniołem, ani bydlęciem, nieszczęście w tym, iż kto chce być aniołem, bywa bydlęciem* podczas konferencji „Człowiek – między Bogiem a zwierzęciem” w Białymstoku (15 października). Uczestniczył w dyskusji „Europa wobec wartości” V Seminarium Europejskiego Instytutu De Republica (8 listopada) z udziałem m.in. prof. dr. hab. Macieja Potępy, prof. dr. hab. Pawła Kaczorowskiego, prof. dr. hab. Zbigniewa Stawrowskiego, prof. dr. hab. Genowefy Grabowskiej i dr. Artura Trubalskiego; podczas XII Kongresu „Polska Wielki Projekt” w Warszawie (10–12 czerwca) był moderatorem dyskusji „Sztuczna inteligencja – szanse i zagrożenia”, w której udział wzięli Andrzej Kisielewicz, Jerzy Surma i Andrzej Zybertowicz. Komentował na antenie Polskiego Radia i w TVP najważniejsze wydarzenia historyczne (m.in. obalenie rządu Jana Olszewskiego, 13 grudnia 1981 r., zamordowanie Stanisława Pyjasa oraz transformację ustrojową w polskiej kinematografii) oraz polityczne i społeczne (m.in. napaść Rosji na Ukrainę, wpływ Unii Europejskiej na podmiotowość narodową, relacje Polski z Unią Europejską). Wspominał także zmarłego 5 lutego Jarosława Marka Rymkiewicza. Był uczestnikiem dyskusji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Solidarność Walcząca, Fundację Pomorska Inicjatywa Historyczna oraz Fundację Wizja Rozwoju „Europa dziś i jutro”, w której uczestniczyli premier Mateusz Morawiecki, prof. Andrzej Nowak, Zbigniew Jagiełło (prowadzenie) podczas obchodów 40-lecia SW w Gdyni – Warszawie (23–26 czerwca).

Krzysztof Wyszowski uczestniczył we wspólnej debacie z Michałem Karnowskim, Jackiem Kurskim i dr. Janem Parysem przed pokazem filmu *Nocna zmiana*. Wielokrotnie wypowiadał się w związku z 30. rocznicą obalenia rządu Jana Olszewskiego, na temat Wolnych Związków Zawodowych Wybrzeża, 42. rocznicy Porozumień Sierpniowych, działalności Komitetu Obrony Robotników, tzw. karnawału „Solidarności”; przypomniał wydarzenia z 13 grudnia 1981 r., a nierozliczenie stanu wojennego ocenił jako katastrofę narodową, społeczną i państwową. W poznańskim Pałacu Działyńskich odebrał medal Przemysła II przyznany mu przez Akademicki Klub Obywatelski im. Lecha Kaczyńskiego (2 kwietnia).

Profesor Ryba wygłosił referaty: *Kościół i państwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej* podczas spotkania zorganizowanego przez Radomski Klub „Polonia Christiana” w Radomiu (23 marca) i *Rosja – państwo cywilizacji turańskiej* oraz komentarz po projekcji filmu dokumentalnego *Wszystkie maski Kremla* podczas XII Międzynarodowego Interdyscyplinarnego Seminarium Naukowego w Centrum Pielgrzymowania Opoka im. Jana Pawła II w Starym Sączu (1–2 sierpnia); był gościem Dysput Kopernikańskich organizowanych przez Instytut Copernicanum w Toruniu (17 grudnia) z wykładem *Polityka polska w kontekście wojny na Ukrainie*; podczas konferencji dla nauczycieli historii oraz wiedzy o społeczeństwie „Historia i teraźniejszość” w Warszawie (14 czerwca) scharakteryzował koncepcję oraz metodykę nauczania przedmiotu historia i teraźniejszość z dr. Robertem Derewendą (dyrektorem Oddziału IPN Lublin). Wielokrotnie wypowiadał się w telewizji i radio na temat bieżących problemów, będących m.in. pokłosiem napaści Rosji na Ukrainę, w tym o okłamywaniu rosyjskiego społeczeństwa przez rosyjskich polityków i media; mówił o polskiej polityce bezpieczeństwa i polityce

zagranicznej, a także o stosunkach polsko-rosyjskich i polsko-ukraińskich w kontekście historycznym. Wspominał, że naród polski może szukać obrony w polskiej tradycji i poczuciu tożsamości, które powinno być budowane w umysłach młodzieży nie tylko w szkole, lecz i poza nią; tłumaczył, czym jest niepodległość dla współczesnego Polaka; krytykował rewolucję kulturową, która dokonuje się na zachodzie Europy. Profesor niejednokrotnie wspominał też w mediach prof. Waldemara Parucha w związku z jego śmiercią 8 maja.

Publikacja Mieczysława Ryby *Kościół i państwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej* (Lublin 2021) została wyróżniona decyzją Kapituły Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Katolickich Feniks 2022 w kategorii „Historia”.